

Aleg. 267

Sprawozdanie

Komisji prawniczej o petycji Komitetów tow. rolniczego w Krakowie i tow. gospodarskiego we Lwowie o wezwanie c. k. rządu, aby wprowadził zmianę postępowania sądowego w sprawach rolniczych.

Wysoki Sejmie!

Petycja podnosi przedewszystkiem, że wedle obowiązującej dziś normy jurysdykcyjnej sprawy dzierżawne bez względu na wartość przedmiotu sporu należą do kompetencji sądów powiatowych a więc jedno osobowych.

Skutkiem tego niejednokrotnie toczą się w tych sądach spory, których przedmiot przenosi nie tylko normę 1000 K stanowiącą w innych sporach granicę kompetencji między Trybunałami (sądami kolegialnymi) a sądami powiatowymi (jednoosobowymi) ale ją nawet często kilkadziesiąt i kilkaset razy przewyższa.

Jeżeli już ze względu na wartość przedmiotu sporu tego rodzaju upośledzenie stanu rolniczego objawiające się w przekazaniu spraw, tak doniosłe mające dla niego znaczenie, sądom jednoosobowym, budzić musi pewne wątpliwości, to natura tych sporów, wymagających często gruntownej znajomości gospodarstwa rolnego, wątpliwości te już a priori spotęgować jest zdolną.

Tam, gdzie dewastacyjna gospodarka dzierżawcy zasada się n. p. na utrzymywaniu niedostatecznej ilości inwentarza, nieużywaniu sztucznego nawozu, sprzedaży słomy lub zboża na pniu, niepodobna nawet często żądać, aby sędzia z miasta zdawał sobie dostatecznie sprawę z doniosłości zarządzeń lub zaniezań dzierżawcy, mających często na oku tylko szybkie wzbogacenie się z uszczerbkiem właściciela i gospodarstwa rolnego na wsi.

I sprawy włościańskie czasem o własność kilku lub więcej morgowego gruntu się toczące, wymagają niejednokrotnie fachowej znajomości rzeczy, którą oczywiście w kołach posiadających ściśle fachowo jurysdyczne wykształcenie nie zawsze można napotkać. Przy użytecznym gospodarstwie nowoczesnym coraz więcej jest wogóle dziedzin i sporów, wymagających fachowej znajomości rzeczy ze strony sądów.

Sprawy handlowe i wekslowe posiadają od dawna przywilej, że rozstrzyga o nich sąd kolegialny, złożony z dwu prawników, sędziów zawodowych i jednego asesora ze sfer kupieckich, jakkolwiek rozstrzygnięcie w tych sprawach łatwiej mogłoby się odbyć bez współdziałania czynnika zawodowego, niż w sprawach rolniczych.

Nie istnieje racya, dla którejby sprawy rolnicze, z natury rzeczy wymagające fachowej znajomości rzeczy a toczące się niejednokrotnie o cały majątek właściciela lub dzierżawcy były same jedne wyłączone z ogólnej zasady, wedle której o własności sądu do rozstrzygnięcia danej sprawy powołanego orzeka rodzaj oraz wartość przedmiotu sporu.

Że ustawodawca zdawał sobie w tym względzie sam sprawę z wprowadzonej przez siebie, a raczej z samego ustawodawstwa procesowego przejętej anomalii, dowodzi uwaga w motywach rządowych do §. 560 proc. egz., wedle której „zmiany postanowień dawnej procedury co do kompetencji sądów nie wprowadza się, ponieważ ze strony kół powołanych nie podnoszono w tym względzie żadnych postulatów“.

Na tej podstawie domaga się petycyja, aby Wysoki Sejm raczył ze względu na doniosłość sprawy uchwalić jeszcze na obecnej sesji sejmowej wezwanie do Rządu, by w Radzie Państwa wniósł przedłożenie tej treści, iż l/. §§. 49. ust. 5. N. J., oraz § 560 i nast. proc. cyw. zmienia się w tym kierunku, że do rozstrzygania sporów dzierżawnych bez względu na wartość przedmiotu sporu, powołuje się sądy kolegialne z 2 członków złożone przy współdziałaniu równorzędnego trzeciego asesora ze sfer rolniczych powołanego.

2. że we wszystkich sprawach mających ścisły związek z gospodarstwem rolnem i lasowem przez ustawodawcę wyszczególnić się mających, a już obecnie ze względu na wartość przedmiotu sporu poddanych kompetencji sądów kolegialnych (a więc n. p. w sprawach o własność) winien brać udział jako równorzędny czynnik przy wymiarze sprawiedliwości trzeci sędzia fachowy ze sfer rolniczych powołany.

Komisya prawnicza uznaje wywody petycyi w zasadzie za trafne, gdy jednak petycyja domaga się przekazania sądom kolegialnym wszystkich sporów dzierżawnych, bez względu na wartość przedmiotu, Komisya ma wątpliwość, czy taka zmiana nie wywoła z jednej strony zbytniego przeciążenia sądów kolegialnych, z drugiej zaś strony, czy nie odbije się ujemnie na pewnych działach rolniczych przez powiększenie kosztów odnośnych sporów. Komisya uważa nadto za wskazane, przed powzięciem merytorycznej decyzyi, uzyskanie opinii kół prawniczych, a więc prezydentów sądów wyższych i Izb adwokackich i t. d.

Z tych powodów Komisya prawnicza wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby petycyę Komitetów Tow. rolniczego w Krakowie i Gal. Tow. gospodarskiego we Lwowie w przedmiocie zmian postępowania sądowego w sprawach rolniczych wziął pod rozwagę i po porozumieniu się z prezydentami wyższych sądów krajowych, tudzież po zebraniu we właściwej drodze potrzebnego do ocenienia tej kwestyi materiału sprawozdanie o wyniku tych badań przedłożył.

Przewodniczący:

Wład. Czaykowski.

Sprawozdawca:

Wład. Jaworski.